

Učiteljski Tovariš

Glasilo „Slovenskega učiteljskega društva v Ljubljani“.

Urejujeta:

Jakob Dimnik in **Engelbert Gangl**

učitelja v Ljubljani.

Izdajatelj in odgovorni urednik: **Jakob Dimnik**, Šubičeve ulice št. 3.

Vsebina: Slovenskemu učiteljstvu. — — — Ivo Trošt. — Slovenskemu narodu. — Fr. Levce: Slovenski pravopis. — L. Lavtar: Močnikovo razštevanje. — Književnost in umetnost. — Vestnik.

Slovenskemu učiteljstvu.

Dne 3. in 4. velikega srpana t. l. priredi „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ X. skupščino v središču Slovenije, v naši beli Ljubljani.

V desetih letih življenja si je stekla „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ za slovensko učiteljstvo toliko neminljivih zaslug, da moramo nje desetletnico kar naj-slovesnejše praznovati, kar nam bo toliko prijetnejša in slajša naloga, ker si je izbrala v zborovališče srce slovenske zemlje, lepo slovensko Ljubljano.

Slovensko učiteljstvo bo takrat prihitelo iz vseh slovenskih pokrajin, da vidi svojo mater, gojiteljico in pospeševaljico čistega narodnega navdušenja, da vidi, kako presrečno more pozdraviti bela Ljubljana vrle borivce narodne prosvete, ki širijo po slovenskih deželah narodno zavest ter navdušenje in ljubezen do domače knjige in pesmi.

A prihitelo bo takrat slovensko učiteljstvo v stolico slovensko tudi zategadelj, da se pobliže spozna med seboj, da ojači in utrdi vez prijateljstva, ki spaja stoglavo četo v eno telo, bo prišlo v belo Ljubljano, da zopet kaj koristnega ukrene v prosep in bujni razvitek našega ljudskega šolstva.

„Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ priredi v predvečer glavnega zborovanja velik jubilejni koncert v proslavo petdesetletnice blagotvornega, plodonosnega vladanja presvetlega cesarja Frančiška Jožefa I. in v proslavo svoje desetletnice. Pri tem koncertu, katerega čisti dohodek bomo naklonili učiteljskemu konviktu, bo sodelovalo vse slovensko učiteljstvo, ki je združeno v „Zavezi slovenskih učiteljskih društev“ ter bo tako sijajno proslavilo veliki jubilej presvetlega cesarja Frančiška Jožefa I., ki je dal z novim šolskim zakonom ljudskemu šolstvu zdravo in krepko življenje.

Ivo Trošt.

(K I. zvezku „Zabavnih listov za slovensko mladino.“)

In tamkaj, kjer sem učiteljeval prvo leto, sem se seznanil tudi ž njim.

Bilo je v nedeljo popoldne — dolgočasen, pust dan! Brila je huda burja, ki je podila temne oblake pod nebom semintja . . . Ko sem odorglal običajno „Trikrat sveto“, sem se zaprl v sobo, kjer sem stanoval, sem zapalil cigareto, roke potisnil v žepe in malomarno zrl skozi okno po vasi . . .

Vse prazno, oh!

Toliko sem bil že takrat previden, da sem si pre-skrbel tolažnika za tako neznosno dolgočasne hipe. Ko sem se nasitil knjige, sem stopil v klet ter si nalil v vrč iz malega soda kipeče vinske kapljice, ki sem jo dobil dober kup pri prijatelju v bližnjem trgu. Dragega vina ni bilo v moji kleti!

In ko sem nagnil vrč, da bi zamoril z dolgim požirkom temne misli ter si zbudil kaj več veselosti v mladih prsih, je nekdo potrkal na vrata.

In odtrgal sem vrč od suhih ustnic in mislil sem: „Hvala Bogu, nekdo je zabredel v to Sibirijo mojega življenja!“

In hlastno sem odprl vrata . . .

Zunaj pa je stal deček, ki mu je burja ožgala lica, da so mu žarela kot sama kri. Pomolil mi je prav pod nos pisemce: „Nate!“

In vzel sem in čital: „Pri L. na Vrhpolju jour-fixe. Pridi! — S—a, W—r, Ivo Trošt.“

In kakor bi bilo sonce posvetilo prav v sredo moje mračne duše, tako sem bil vzradoščen teh kratkih besed. Ni bila sicer naša navada, da bi tako nazivali svoje sestanke, a danes so si jo izmislili ti vrli fantje in so krstili staro dete z novim imenom. No, saj je bila nedelja!

In šel sem naglo, kakor da gori za menoj. Črez kratke pol ure pa sem bil med njimi. Dva sem poznal, tretjega ne. Bil je pa ta tretji srednjerastel mož okolo 30 let z očali na nosu in s cigareto v ustih. Pod skrbno po sredi razčesanimi lasmi se mi je zasvetilo visoko čelo, ki ga je križala navpična, precej globoka brazgotina. Pri-kupno lice mu je prešinil prijazen nasmeh, da se mu je zazibala francozka brada. Bil je to Ivo Trošt!

Ko sem se dodobra oddahnil, mi je nalil čašo — kakor pravimo — skupoma. In zapeli so kozarci, in Ivo in jaz sva se pobratila in izpila sva vino do zadnje kaplje.

Potem pa smo govorili in bili dobre volje . . .

V kipečih glasovih bo dalo slovensko učiteljstvo duška onim globokim čutilom, ki jih goji v sebi in zbuja drugim do predobrega vladarja in do Njegove prejasne hiše.

Sploh bo ves ta sestanek slovenskega učiteljstva veljal slavljenju zlatega cesarjevega jubileja.

Nadejamo se, da ne bo slovenskega kraja, ki bi ne poslal v onih dneh člena slovenskega učiteljstva v stolico slovensko, nadejamo se, da se bo zbralo takrat v prenovljeni naši Ljubljani slovensko učiteljstvo v mogočnem številu, lepo združeno v krepki slogi, v gorkem prijateljstvu, v srčni ljubezni.

Da nam bo mogoče pripraviti in urediti vse potrebno, prosimo uljudno vsako in vsakega, ki misli one dni preživeti v Ljubljani, da javi podpisanemu tajniku čestito ime.

Na veselo svidenje v beli naši Ljubljani!

Za ljubljanski krajevni odbor:

Častni predsednik:

Ivan Hribar l. r.,

župan.

Juraj Režek l. r.,
predsednik.

Engelbert Gangl l. r.,
tajnik.

Jakob Dimnik l. r.,
urednik.

Janko Likar l. r.,
podpredsednik.

Frančišek Črnagoj l. r.,
blagajnik.

Slovenskemu narodu.

Ponosni smo Slovenci na prirodne lepote naše domovine. Ponosni smo na svoj jezik, ki sega s svojimi divnimi oblikami daleč tja v one čase, ko sta sveta brata Ciril in Metod oznanjala Slovenom veličja božja v domači besedi. Ponosni smo na nepregledno število juna-

kov, ki so umirali za cesarja in domovino na bojnem polju. Ponosni smo na veleume, ki so se proslavili v raznih vednostnih strokah. Ponosni smo na vse tiste može, ki so s svojim vzornim delovanjem in z uma svetlim mečem omogočili, da se sedaj naš narod po pravici lahko prišteva prosvetljenim narodom.

Položi na skudelico svetovne kulturne tehtnice poezije doktorja Franceta Prešerna, in nepristranski sodnik mora reči: Slovenski narod je zbok teh poezij vreden drug velikim kulturnim narodom.

Doktor France Prešeren — naš slavec, ki si opeval v nedosežnih pesmih ljubezni sladkost in njene bridkosti, — naš Orfej, ki so Te nebesa poslala „otajat Krajna našega sinove, njih in Slovencev vseh okrog rodove z domačmi pesmam“, — naš voditelj, ki si „nam srca vnel za čast dežele, med nami potolažil razprtije in spet zedinil rod Slovenščine cele“, — propovednik Slovanstva, oznanujoč nam, da „največ sveta otrokom sliši Slave“, — prorok naš, ki si kakor Jeremija lil solze domovinske ljubezni radi naše tožne minolosti videč, kako „na tleh leže Slovanstva stebri stari, ječe pod težkim jarmom sini Slave“ ter v duhu gledajoč, kako „vremena Kranjcem bodo se zjasnile, jim milše zvezde kakor zdaj sijale“, — doktor France Prešeren, stvaritelj našega lepega slovstva, naš veliki, neprecenljivi pesnik, na Tebe je ponosen naš narod.

To je pokazal, ko ti je l. 1852. postavil na grob kameniti spomenik. To je razodel l. 1872., ko je odičil Tvojo rojstveno hišo s spominsko ploščo. To je osvedočil, ko je proslavil Tvoj spomin z obeliskom, dvigajočim se na obali Blejskega jezera, katerega krasoto si tako vneto opeval. To je pokazal, ko je eno najživahnejših ulic ljubljanskega mesta imenoval s Tvojim slavnim imenom. Davnoletna namera pa, katere uresničenje pričaj vsemu voljnemu svetu, kako se slovenski narod ponaša s svojim ljubljencem doktorjem Francetom Prešernom in kako mu je hvaležen, se — žal — dosedaj ni še izvela — namera, da bi se na-

In od takrat je preteklo pet let, nekaj mesecev in nekoliko dni. V tej dobi sem se večkrat še sestal z Ivom in posetil sem ga tudi že na domu, na Razdrtem pri Postojini, kjer lika v razdrti šoli prebrisane notranjske glavice . . .

Seveda me je seznanil tudi s svojo družinico, s svojimi „trošti“, kakor je dejal šaljivo Ivo Trošt . . .

Velikokrat pa ga srečavam po naših listih, po leposlovnih in politiških.

Ivo Trošt je prijel v zgodnjih letih za pero ter je v dobi svojega pisateljevanja napisal obilico povesti v „Ljubljanskem Zvonu“, v „Domu in Svetu“, v „Vrteu“, v „Zabavni knjižnici“ Slovenske Matice, pod črto v „Slovenskem Narodu“, v „Eдинosti“ in morda še kje drugod. Kar je dosegel Trošt ali — kakor se tuintam podpisuje — Slavoljub Dobrávec kot slovenski pisatelj-pripovedovavec, to je dosegel sam po sebi, po svoji lepi nadarjenosti, po svoji veliki pridnosti in po svojem vztrajnem, neumornem delovanju.

Svojim povestim zajema snovi ponajveč izmed ljudstva, ki ga obkroža že izza mladih let. Torišča njegovim junakom so lepi kraji Vipavske doline ali čudovite pokrajine gole Kraševine. Tam je Trošt doma. Z bistrim očesom zre svet in ljudi okolo sebe in na tihem svojem domu potem piše in piše . . .

A tudi kot učitelj je strokovnjak. Mnogi članki, ki jih je in ki jih še bo priobčil „Učiteljski Tovariš“, svedočijo, da ni Troštu učiteljevanje prazno rokodelstvo, nego da ga dviga v šoli in ob delu za stanovski ugled, za povzdigo učiteljskega stanu pravo navdušenje in globoko prepričanje.

Kot tovariš je Ivo Trošt vrl mož od nog do glave. Tam po Notranjskem izgovarjajo s častjo njegovo ime, pa tudi mi smo ga veseli, ker nam dela čast!

Ivo Trošt je danes v najboljših letih. Dolgo vrsto dni še gleda pred seboj. Duša njegova mu je bogat vir lepih misli in čutov, a svet okolo njega je bogata zakladnica, iz katere more zajemati pisatelj. In tako bomo še čitali marsikaj, kar nam bo ustvarilo njegovo pero.

Ne moremo sicer trditi, da je Ivo Trošt ženijalen, velik umetnik, a vendarle je pisatelj, ki je nekaternikom priljubljen, s katerega povestmi se naslanjajo in si žele poznati tega ljubeznivega pripovedovavca iz obličja v obličje.

Če sem s temi vrsticami vsaj na pol predstavil Iva Trošta čitateljem, sem dosegel, kar sem namerjal. On mi pa bo to predrznost v svoji oskromnosti najbrže zameril, a take zamere se kar nič ne bojim!

šemu največjemu pesniku postavil dostojen spomenik v slovenskem stolnem mestu — v Ljubljani.

Dne 8. svečana prihodnjega leta poteče petdeset let, odkar v zemlji domači njegovo truplo leži. Dne 3. grudna l. 1900. pa mine sto let, odkar se nam je porodil doktor Prešeren na visokem Gorenjskem, v okolici slovenskega raja.

Rojaki, v spomin njegove stoletnice naj se dvigne na enem ljubljanskih javnih trgov bronast spomenik doktorju Francetu Prešernu, dvigne naj se mu v Ljubljani, ki je mati „zemlje slovenske, predrage dežele“, v onem mestu, kjer je naš ljubljani pesnik preživel največi del svojega življenja, kjer je zložil svoje najlepše pesmi.

Slovenski narod, tvoje lepo slovstvo — sad XIX. stoletja — sloni na Prešernu; lepše ne moreš skleniti stoletja svojega narodnega in slovstvenega vstajenja, kakor če z dostojnim spomenikom poslaviš svojega pesnika velikana.

Rojaki, izkažite se radodarne, da se uresniči l. 1900. ta naša plemenita namera!

Slovenke, vašo lepoto je opeval dr. France Prešeren, nabirajte zlasti vedarove za njegov spomenik!

V Ljubljani, dne 7. vel. travna 1898.

Odbor za nabiranje prispevkov za Prešernov spomenik.

Simon Gregorčič, Josip Stritar,
častna predsednika.

Ivan Hribar, mestni župan, itd. itd.
predsednik.

Dr. Ivan Tavčar, odvetnik, itd.,
Rajko Perušek, c. kr. profesor,
podpredsednika.

Dr. Josip Kušar, odvetnik,
tajnik.

Dr. Makso Pirc, odvetnik,
podtajnik.

Dr. Josip Starè, c. kr. finančne prokurateure pristav,
blagajnik.

Andrej Senekovič, c. kr. gimnazijski ravnatelj, itd.,
blagajnikov namestnik.

Slovenski pravopis.*)

(Spisal Fr. Levce.)

Vsled razpisa visokega c. kr. ministrstva za bogočastje in nauk z dne 24. rženega cveta 1895. l., št. 10.324, mi je naročilo c. kr. osrednje ravnateljstvo c. kr. šolskoknjižnih zalog na Dunaju, naj sestavim na podlagi Pleteršnikovega slovarja za naše šole slovenski pravopis, ki naj bi obsegal potrebna pravopisna pravila in pravopisni slovar, poleg tega pa tudi kratko, jasno, občeumevno in končnoveljavno določil tiste mnogovrstne oblike iz slovenskega oblikoslovja, ki se pišejo doslej ali očitno napačno, ali pa pravilno, toda na razne načine.

Obotavljal sem se prevzeti naročeno delo, dobro vedoč, da je ž njim združena velika odgovornost; naposled sem se pa vendar vdal ponovljenemu pozivu, ker me je izučila petindvajsetletna izkušnja v šoli in zunaj šole, da je takšna pravopisna knjiga učencem, učiteljem, pisateljem in izobraženim Slovencem sploh živa potreba, zlasti v današnjih časih, ko piše malone vsak pisatelj svoj jezik; ko

se ravna vsak časopis po svojem pravopisu; ko celo naši veljavni knjižni zavodi v svojih spisih glede raznih jezikovnih oblik niso dosledni; ko mnogokrat niti šolske knjige istega razreda v pisavi niso edine in ko morajo učenci večkrat z novimi knjigami in časih celo z novimi učitelji menjati pravopis, da pišejo naposled tako mešanico, da je vestnemu učitelju prava muka popravljati slovenske domače in šolske naloge.

Da je v takih razmerah silno potrebno uravnati slovenski pravopis vsaj za šolske namene, tega menda ne bode nihče oporekal. Saj se je želja po taki uravnavi že mnogokrat izražala v prijateljskih pogovorih, po javnih listih in ob uradnih učiteljskih posvetovanjih. Da je pa zdaj visoka učna uprava sama sprožila to pereče vprašanje, za to ji moramo biti res hvaležni.

V zmislu prejetega naročila sem sestavil „Slovenski pravopis“, ki je bil te dni na Dunaju dotiskan in se v kratkem izroči raznim ocenjevalcem v presojo. Ker pa svoji knjigi po obstoječih predpisih nisem smel dodati pripomenka, naj tukaj razložim, po kakšnih načelih sem jo sestavil. „Slovenski pravopis“ je razdeljen v dva dela: *A. Pravila*, *B. Slovar*. Pravila razpravljajo o slovniških in pravopisnih naukih. Vsakemu pravilu je ob robu pristavljeno število — vseh je okoli 800 —, da ga je laže poiskati in tudi da se lahko nanje sklicujem, kadar nanese prilika, da bi moral iznova govoriti o njem. Ravno tako stoje v slovarju poleg vseh besed, ki so v kakšni zvezi s pravili spredaj, tudi dotična števila, ki kažejo, kje je najti spredaj pojasnilo.

Prvo poglavje v pravilih nas seznanja z najvažnejšimi in najpotrebnejšimi nauki iz slovenskega glasoslovja. Marsikomu bi se utegnil zdeti ta oddelek nekoliko preobširen; toda kdor pomisli, da ima premnogo naših pravopisnih nedoslednosti svoj pravi vzrok v tem, ker se premalo brigamo za glasoslovna pravila našega jezika, ta bode morebiti odobral, da sem ravno na to poglavje slovenske slovnice obrnil svojo posebno pažnjo. Kdor se korenito seznanil z glašoslovjem, ta ne bode omahoval, kako naj piše n. pr. premekniti ali premakniti, januar ali januvar, Gabriel ali Gabrijel, patriarh ali patrijarh, ladja ali ladija, začuden ali začudjen, velikega ali velicega, pojasnjen ali pojašnjen, moški ali možki, težki ali teški, društvo ali družtvo, vztrajen ali vstrajen, vstati ali ustati, sovetnik ali svetnik, smoter ali smoter . . . ker mu glasoslovje za vse take dvomne stvari podaja stalna pravila. Tudi vem iz svoje mnogoletne izkušnje, da učitelj ne more dijakom niti oblikoslovja, niti debloslovja razlagati uspešno, ako nimajo v glasoslovju trdne podlage, da jim je pa močno olajšano učenje in umevanje jezikovnih oblik sploh, ako so jim jasni vsaj najvažnejši glasoslovni nauki.

V drugem poglavju sem izkušal stalno določiti tiste besedne oblike, ki se doslej pišejo ali očitno napačno (n. pr. edn. daj. gospej, mn. rod. gosij, ljudij, Slomška, Tolstoja, čegav, tolikošen, kolikošen, nikdo, nij, nijsem, nijmam, predé. krijé, plešé, kupujé . . .), ali pa ki se pišejo sicer pravilno, toda na razne načine. Iz mnogih zgledov zadnje vrste naj tukaj navedem samo dva. Koliko truda in dragega časa smo zadnja leta potratili učitelji s tem, da bi se učenci zavedali pravila: Pri moških in srednjih samostalnikih (*o*-debljih) piši v edninskem mestniku za trdimi končniki *u*, za mehkiimi pa *i*, n. pr. na travnik*u*, pri kraji*i*, na jezeru*u*,

*) Po „Ljubljanskem Zvonu“. Uredn.

na polji . . . Toda kako neznatne uspehe smo dosegli! Naravno! Znanstveno raziskavanje slovenskega jezika je namreč pokazalo, da že naši pisatelji XVI. veka niso poznali tega umetnega razločka; pokazalo je, da je *u* ravnatko pravilen in upravičen kakor *i*, bodisi pri trdih ali pri mehkih deblih. Jaz sem se odločil za *u* brez ozira na trda ali na mehka debila; to pa zategadelj, ker piše tako pretežna večina slovenskih pisateljev in ker pišejo tako tudi naši južni bratje. Zakaj dasi sem te misli, da zavoljo ljube sloge in zavoljo knjižnega zblíževanja ne smemo odnehati niti v najmanjši stvari, kjer bi s tem žalili svojstvo slovenskega jezika, se mi vendar zdi nespametno delati umetne zapreke tam, kjer se Hrvatom z ozirom na govorico našega naroda lahko približujemo. — Kako naj pišemo dalje: na visoki zeleni gori, pri svoji ljubi stari materi, ali pa: na visokej, zelenej gori, pri svojej ljubej starej materi? . . . Oboja oblika je pravilna. Toda če damo učencem v šoli v tej stvari popolno svobodo, bodo mešali *ej* in *i* ter mnogokrat pisali n. pr. na visokej zeleni gori, prisvojeje ljubi starej materi . . ., kar se vendar ne more odobravati. Tudi tukaj sem se z ozirom na občno rabo odločil za *i*.

Takih in enakih podvojnih pravilnih oblik je vse polno v naši slovnici. Povsod sem sprejel, oziraje se na Pleteršnikov slovar, na Škrabčeve opazke in na čóčno pisavo veljavnih pisateljev, samo po eno obliko, da bi s tem učiteljem in učencem olajšal delo in učenje v šoli.

Ker se v tej knjigi nisem mogel ozirati na skladnjo, nekaterih sintaktičnih stvari in posebnosti se pa nikakor nisem mogel ogniti, sem jih nekoliko uvrstil v drugem poglavju na primernih mestih, zlasti pri pridevniku in zaimku, nekoliko pa v slovarju. Sploh pa sem v oblikoslovju z malimi izjemami vso tvarino porazdelil na podstavi Sketove slovenske slovnice, ker je ta knjiga uvedena po vseh naših šolah, učiteljem in učencem tedaj dobro znana, in sem se smel zategadelj marsikatere stvari samo dotekniti, ko bi bil moral drugače obširneje razpravljati o njej.

Tretje poglavje razpravlja najprej o takih tvoritvah samostalnikov, pridevnikov in glagolov, ki jih pišemo v novejšem času mnogokrat napačno, n. pr. *mestjan*, *bralec*, *grizljelj*, *spisatelj*, *davkarija*, *gospodičina*, *živalica*, *pismice*, *družbin*, *božij*, *slovensk*, *plesnjiv*, *prejšni*, *dalnji*, *sovetnik*, *vkrasti*, *ustopiti*, *vzpeti se* . . .; potem pa podaja pravila, kako nam je pisati domača in tuja osebna in krajna imena. Ker se v pisavi takih imen ne skladajo niti naši najboljši pisatelji in ker so tudi naše šolske knjige v tem oziru spisane po individualnih nazorih dotičnih pisateljev, je nastala v pisavi novih kakor starodobnih lastnih imen po šolah in časopisih velika zmešnjava, ki jo je treba na vsak način odpraviti; zakaj tega vendar ne moremo trpeti, da bi se pisalo *Odysej* poleg *Odisej*, *Muricocušlag* poleg *Mürzzuschlag*, *Škofjaloka* in *Škofja loka* poleg *Škofja Loka*, *Dolenja Vas* in *Dolenjavas* poleg *Dolénja vas*, *Novomesto* in *Novo Mesto* poleg *Novo mesto* . . . Komur bi se pravila, kako je v slovenščini pisati starodobna občna in lastna imena, zdela preobširna in prerazsežna, tisti naj pomisli, da ta knjiga ni namenjena samo gimnazijam, kjer učenci v tem oziru res ne potrebujejo toliko pravil, ampak tudi drugim šolam, v katerih dela učencem pisanje starodobnih imen veliko preglavico.

O pisavi novodobnih tujih krajnih imen sem v obče sprejel to načelo, da tam, kjer imamo Slovenci za tuje lastno ime že domačo ali pa slovenščini vsaj glasovno bliže stoječo obliko, nam je pisati to; kjer je pa nimamo, tam nam je pridržati za tuje ime neizpremenjeno tujo obliko ter ji, če je treba, v oklepaju dodati, kako se izgovarja slovenski. Tako n. pr. imamo za tuja imena *Leipzig*, *München*, *Roma*, *Quieto*, *Venezia*, *Paris*, *Arva*, *Turocz* . . . domača imena *Lipsko*, *Monakovo*, *Rim*, *Mirna*, *Benetke*, *Pariz*, *Orava*, *Turec* . . . Za imena, kakor *Basel*, *Mainz*, *Marseille*, *Schweiz* . . . smemo pisati slovenščini glasovno bliže stoječe stare oblike *Bazileja*, *Moguncija*, *Marsilija*, *Švica* . . . Kadar pa za tuja imena, kakor: *Meiningen*, *Mürzzuschlag*, *Wirtemberg*, *Ajaccio*, *Reggio*, *Gozzo*, *Autun*, *Bordeaux*, *Lille*, *Erzsebetvaros*, *Nyiregyháza*, *Rozsahegy*, *Csongrad* . . . nimamo domačih oblik, tedaj pridržimo tujo obliko ter pišemo: *Meiningen*, *Mürzzuschlag*, *Wirtemberg*, *Ajaccio* (*Ajačo*), *Reggio* (*Redžo*), *Gozzo* (*Goco*), *Autun* (*Otén*), *Bordeaux* (*Bordóž*), *Lille* (*Lil*), *Erzsebetvaros* (*Eržebetvaroš*), *Nyiregyháza* (*Njiredžháza*), *Rozsahegy* (*Rožahedž*), *Csongrad* (*Čongrad*) . . .

Osebna imena germanskih in romanskih narodov ostanejo tudi v slovenščini vedno neizpremenjena *Goethe*, *Schiller*, *Schiaparelli*, *Byron*, *Rousseau* . . .

S tem pa nečem reči, da bi v spisih, ki so namenjeni preprostemu narodu, tujih lastnih imen ne smeli pisati tako, kakor se izgovarjajo; saj bi jih narod drugače ne znal brati.

V četrtem poglavju se mi je zdelo potrebno podati nekoliko pravil tudi o besednem redu v slovenščini, ker smo se zadnja leta v tej važni stvari popolnoma ločili od narodne govornice ter krenili na popolnoma napačno pot. Dotična pravila sem skoraj od besede do besede zajel iz razprave prečastitega gospoda p. Stanislava Škrabca o naših predslonicah in naslonicah v „Cvetju z vrtov sv. Frančiška“ (XIV., 1. 3. 4. in 5.). Napačna pisava slovenskih naslonic, kakor je zdaj sploh navadna, dela naš jezik „gekünstelt“; tako je rekel Miklošič ob neki priliki zadnja leta svojega življenja. V zadnjem zveku „Knezove knjižnice“ sem v Mencingerjevi povesti „Moja hoja na Triglav“ s pisateljevim privoljenjem pri tiskovni korekturi krenil na staro pot ter vse naslonice postavil tako, kakor jih govori narod in kakor zahteva p. Stanislav Škrabec. Veseli me, da je veljaven slovenski list tako pisanje izrecno pohvalil; s tem, da odkrito priznavamo napako, tudi kažemo, da se hočemo v prihodnje napake ogibati.

(Konec prih.)

Močnikovo razštevanje.

(Spisal prof. L. Lavtar.)

(Dalje.)

Vse računanje v višjih številnih prostorih se naslanja na dekadično sestavo števil. O tej se govori navadno od začetka šolskega leta pri razširjanju številnega kroga nekoliko ur in potem se jo zapusti, dejal bi, za celo leto, ko bi nekteri slučajni učitelja ne primorali, da se pri računanju naslanja na njo. In vendar nam ponudi nova mera sredstvo, s katerim se dekadična sestava

števil prevaja v kri in meso. Ako primerjamo števila, obstoječa iz raznih dekadičnih enot z imenastimi števili n. pr. „3 D 4 E“ z „3 m 4 dm“, „5 S 6 D 2 E“ z „5 l 6 dl 2 cl“ itd., spoznamo, da so števila nekaka mnogomimenska števila; njihova imena so samo bolj abstraktna ko imena za mere. Na vsak način je torej umestno, da se pri razširjanju številnega kroga naslanjamo na mnogomimenska števila, n. pr. v številnem prostoru 1—100:

$$4 m 2 dm = . dm, \quad 9 dm 3 cm = . cm, \quad 6 leg 5 pol = . pol$$

$$2 D 3 E = . E, \quad 8 D 3 E = . E, \quad 4 D 6 E = . E$$

i. t. d., i. t. d.

Naslanjati se pa moramo pri vsakem računu bodisi pri ustnem, bodisi pri pismenem na računanje z mnogomenskimi števili. Ako imam n. pr. učencem prisvajati stopnjo, izraženo s primerom „42 + 5“, izvršujemo poprej naloge, kakor:

$$4 m 2 dm + 5 dm = , \quad 8 leg 5 pol + 3 pole , \quad 6 l 4 dl + 2 dl = ,$$

$$2 D 3 E + 6 E = , \quad 4 D 2 E + 6 E , \quad 9 D 3 E + 2 E = ,$$

in potem šele preidemo na izvršitev nalog, kakor:

$$42 + 5 = , \quad 73 + 4 = , \quad 65 + 2 = \quad \text{i. t. d.}$$

S takim postopanjem doženemo, da prihaja izvršitev zadnjih nalog jasneja, da ponavljamo sistematično o merah, osobito pa prehaja dekadična sestava števil, katera med letom mnogokrat na vrsto pride, z ozirom na naslombo konkretnih primerov v kri in meso.

Kdor se hoče o takem postopanju natančneje poučiti, ta naj si ogleda moje računice in navedeni moj načrt; primer za pismeno razštevanje pa navedem v nastopnem. Oglejmo si najprej glavne stopnje pismenega razštevanja, katere izrazim na kratko s posebnimi primeri.

1. stopnja. Razštevanje z osnovnimi števili (96 : 3).

2. stopnja. Razštevanje z deseticami (D), stoticami (S), i. t. d. (640 : 30); posebni slučajji te stopnje: razštevanje z 10, 100, 1000 i. t. d.

3. stopnja. Razštevanje z mešanimi celimi števili (4296 : 23).

To stopnjo razstavimo na 2 nižji stopnji: a) Količnik ima samo eno mesto (702 : 234, 2529 : 843). b) Količnik ima več mest (4296 : 23).

Podrobnih slučajjev, kakor n. pr. razštevanje a) brez ostanka, b) z ostankom i. t. d., na katere se imamo pri pouku na vsak način ozirati, tukaj ne navajam, ker jih ne potrebujem v svojo svrhu. Omenim pa še, da se ima po mojem 3. šolsko leto (1—1000) samo s 1. stopnjo pečati, vse druge prepustimo prihodnjemu letu.

1. Stopnja (96 : 3).

Da se pri obravnavanju te stopnje ne nakopiči premnogo gradiva, seznanimo učence že pri ustnem razštevanju, katero sicer tudi pismeno izrazimo, mimogrede s pojmi: „razštevati, deljenec (dividend), delitelj (divizor), količnik (kvocijent)“ in z resnico „znesek ostane isti, ako število merimo ali delimo“. Za pismeno razštevanje nam ostane le izvajanje pravila in izurjenje v mehaniškem računanju.

Pred razvijanjem pravila za to stopnjo damo pa učencu še naloge, kakoršne so te-le:

1. 12 m : 5 = ? — Kaj dobimo, če delimo število metrov, in kaj nam ostane?
2. 54 l : 8 = ? — Kaj dobimo, če delimo število litrov, in kaj nam ostane?
3. 68 pol : 10 = ? — Kaj dobimo, če delimo število pol, in kaj nam ostane?

4. 34 E : 6 = ? — Kaj dobimo, če delimo število ednic, in kaj nam ostane?

5. 15 D : 4 = ? — Kaj dobimo, če delimo število desetice, in kaj nam ostane?

6. 58 S : 9 = ? — Kaj dobimo, če delimo število stotic, in kaj nam ostane?

Kaj dobimo torej in kaj nam ostane, ako delimo stotice, desetice, ednice?

S tem zadostimo tudi Močnikovemu postopanju, samo da ga osvetlimo s primeri. Da se pa ta misel učencev prime, preidemo na izvajanje pravila šele prihodnjo uro. — Po prejšnjem si moremo število 96 misliti kot mnogomensko število „9 D 6 E“, in na prvi pogled vidimo, da imamo nalogo 96 : 3 v zmislu deljenja vršiti. Ker se pa hočemo na konkretne slučaje naslanjati, začnemo s primeri, kakor:

1.) 8 m 4 dm : 2, 2.) 6 l 4 dl 5 cl : 5, 3.) 9 buk. 4 lg. 5 pl. : 7 itd.

Take naloge rešujemo najprej ustmeno, vendar jih tudi napišemo; potem pa rečemo: „Zdaj pa hočemo vršitev teh nalog še natančneje napisati“:

1.) 8 m 4 dm : 2 = 4 m 2 dm, 2.) 6 l 4 dl 5 cl : 5 = 1 l 2 dl 9 cl,

8 „	5 „
- 4 dm	14 dl
4 „	10 „
-	45 cl
	45 „

Pri izvršitvi govôri:

2.) Petina od 6 l je 1 l, ker je 5 krat 1 l 5 l; 5 l napišemo pod 6 l in odštevamo, da vidimo, koliko litrov nam še ostane. — 1 l je 10 dl, in 4 dl je 14 dl, zato postavimo 4 dl doli. Petina od 14 dl sta 2 dl i. t. d.

Tako se govori in piše pri 1.) in pri vsakem drugem primeru. Ko smo učence v izvršitvi nalog 1. vrste popolnoma izurili, potem preidemo na naloge:

1.) 9 D 3 E : 3, 2.) 7 S 6 D 4 E : 4, 3.) 8 S 6 D 4 E : 5, itd.

Vrše se take naloge takisto kakor predstoječe, samo da imamo tu imena E, D, S i. t. d. namesto imen za mere. — Pozneje, ne v isti uri, preidemo na naloge, kakor:

1.) 96 : 3, 2.) 756 : 6, 3.) 939 : 5 i. t. d.

Tu imen E, D i. t. d. ne napišemo, vendar pa pri izvršitvi še zmerom govorimo: „Tretjina od 9 D so 3 D i. t. d.“ kakor v prejšnjem. — Pozneje, ne v isti uri, izpuščamo tudi pri govorjenju ta imena, vendar pa računamo v zmislu deljenja. „Tretjina od 9 je 3, 3 krat 3 je 9 i. t. d.“ Zdaj že delajo otroci mehanično, vendar pa v zmislu deljenja. Ko si pa otroci ta mahanizem prisvoje, potem prevodimo način razštevanja na navadno merjenje. Ako govorimo „tretjina od 9“ ali „3 v 9“, „tretjina od 6“ ali „3 v 6“, dobimo isti znesek in od zdaj z naprej hočemo te naloge tako reševati:

96 : 3 = 32, 3 v 9 je 3 krat, 3 krat 3 je 9, 9 od 9 ne ostane nič.

9 3 v 6 je 2 krat i. t. d.

-6

6

-

Ta mehanizem zdaj izurimo. — Pozneje pa vse to obravnavanje na kratko ponavljamo, da dobimo celo sliko te stopnje. N. pr. Izvrši naslednje naloge v zmislu deljenja:

1.) 8 m 4 dm 3 cm : 3, 2.) 9 S 3 D 5 E : 5, 3.) 648 : 7.

Zadnjo nalogo izvrši tudi a) v zmislu deljenja na kratko, b) v zmislu merjenja na kratko. — Kako torej

razštevamo cela števila z osnovnimi? — Cela števila razštevamo z osnovnimi, ako razštevamo E , D , S , začetni pa moramo pri najvišjem mestu. Za pravilom pridejo vaje, pridevši jim tudi take kakor so te-le:

1.) $86 m : 2 m$, 2.) $95 m : 3 m$, 3.) $64 D : 2 D$ itd., pri katerih najprej govorimo: $2 m$ sta v $86 m$ tolikokrat, kolikorkrat je 2 v 86 ; razštevati imamo torej 86 z 2 . — Isto velja za vse druge naloge. Pozneje se izvršujejo take naloge mehanično kratko.

2. stopnja ($640 : 30$, $520 : 10$).

Tudi za to stopnjo jemljemo 3 vrste nalog, katere rešujemo v zmislu merjenja.

1.) $460 dm : 20 dm$, 2.) $534 dl : 50 dl$, 3.) $684 pol : 40 pol$, itd.

Rešitev: 1.) Pri tej nalogi izpremenimo dm na m , potem dobimo $46 m : 2 m$, kar pa že znamo po 1. stopnji izvršiti. — Učenci izračunajo. — Takisto obravnavamo vse druge naloge.

1.) $690 E : 30 E$, 2.) $542 E : 60 E$, 3.) $964 E : 40 E$, i. t. d.

Rešitev: 1.) Pri tej nalogi izpremenimo E na D , potem dobimo $69 D : 3 D$, kar pa že znamo po 1. stopnji izvršiti. — Učenci izračunajo. — Takisto obravnavamo vse druge naloge.

1.) $840 : 60$, 2.) $650 : 30$, 3.) $792 : 50$, i. t. d.

Rešitev: 1.) $60 E$ je v $840 E$ tolikokrat, kolikorkrat je $6 D$ v $84 D$ ali 6 v 84 ; to nalogo torej napišemo:

$$840 : 60 \text{ ali } 84 : 6$$

Zdaj se 84 s 6 razševa. — Takisto rešujemo vse druge naloge. — Pozneje okrajšamo pisavo in sicer

$$840 : 60 =$$

Razševanje se izvrši.

Tudi ta stopnja se ne obravnava v eni, ampak vsaj v tolikih urah, kolikor vrst je nalog. Pozneje se pa poda učencem cela slika te stopnje skupaj, kakor kažejo naslednje naloge:

1.) $840 dm : 30 dm$, 2.) $742 E : 60 E$, 3.) $924 : 40$

Pri 3. primeru se najprej govori: $40 E$ je v $924 E$ tolikokrat, kolikorkrat so $4 D$ v $92 D$ i. t. d. — Končno se pa vrši na kratko:

$$924 : 40$$

Še nekoliko takih primerov kakor je zadnji.

Pravilo: Cela števila razštevamo z D tako, kakor z osnovnimi števili, samo da odrežemo v dividendu ednice za ostanek, v divizorju pa ničlo.

Vaje v mehanizmu. — Tem vajam pridenemo še kot posebne vaje „razševanje z 10 “, n. pr. $640 : 10$, $542 : 10$. Pri tem postopamo najpred daljši pot in govorimo:

$$640 : 10 = 64$$

$$\begin{array}{r} 6 \\ - 4 \\ \hline 4 \end{array}$$

1 je v 6 je 6 krat, 6 krat 1 je 6 , ne ostane nič itd. Ko smo izvršili nekoliko primerov, spoznajo že učenci sami, da se more znesek kar naravnost napisati.

Pravilo: Celo število razštevamo z 10 , ako odrežemo dividendu ednice za ostanek.

Vaje v kratkem mehanizmu. — Z „ 10 “ se pa more tudi tako razštevati kakor z osnovnimi števili.

Tako, kakor se je obravnavalo razševanje z D , se tudi obravnava razševanje s S , pri katerem se pridé do pravila:

Tudi s stoticami razštevamo cela števila tako kakor z osnovnimi števili, samo da odrežemo v dividendu D in E za ostanek v divizorju pa ničli.

Vaje v mehanizmu. — Tem vajam pridenemo še kot posebne vaje „razševanje s 100 “, n. pr. $4500 : 100$, $8762 : 100$. Postopanje pri tem je podobno onemu za razševanje z 10 .

Pravilo: Celo število razštevamo s 100 , ako odrežemo dividendu D in E za ostanek.

(Dalje prih.)

Književnost in umetnost.

Zlati jubilej preljubega cesarja Franciška Jozefa I., ki ljubi in vodi svoje narode kot pravi oče že petdeset let. Slavnostni spis za jubilejno leto 1898. Ta lepa jubilejna knjiga, koja smo omenili že v 12. številki našega lista in bode izšla v zalogi J. Giontinija v Ljubljani, je že v tisku. Obsegala bode kakih pet tiskovnih pol ter razpravljala v dva in dvajsetih poglavjih najvažnejše točke iz življenja in delovanja našega vladarja in členov vladarske hiše, kolikor je potrebno za ljudskošolsko mladino. Pa tudi zunanja oblika „jubilejne knjige“ bo kaj lepa in prikupljiva ter kazala že na prvi pogled slavnosti značaj. Krasilo jo bo petnajst prelepih slik, ki bodo pojasnjevale mladim čitateljem nje vsebino.

„Zabavni listi za slovensko mladino.“ Mladina je bodočnost vsakega naroda; naša prva dolžnost pa bodi, da skrbimo za boljšo bodočnost narodovo. To pa dosežemo s poukom in dobrim berivom. Tega prepričanja je tudi odbor „društva za zgradbo učit. konvikta v Ljubljani“, ki je začel izdajati „Zabavne liste“. Prvi snopič je ravnokar izšel v Miličevi tiskarnici v Ljubljani. Upamo, da bo slovensko učiteljstvo pridno naročevalo ta mladinski spis za šolarske knjižnice, saj, kar je zastala Gabrščkova „Knj. za ml.“, je vladala na polju mladinskega slovstva praveca suša. Pravijo, da so izšli o Veliki noči tudi „Pomladni glasi“, a nam ni nič znano o tem.

„Knjižnica za mladino.“ — Češki pisatelj Karol Zákoncky, čegar krasno povest „Plemenita srca“ je prinesla v prevodu imenovana knjižnica, je pisal založniku med drugim tudi te besede: „Kar oduševljen sem radi Vaše prelepe „K. z. m.“ Zares, želel bi si nekaj podobnega tudi pri nas. Mi Čehi imamo sicer mnogo knjižnic za mladino, ali tako cene in lepe nimamo.“ — Takb sodi Čeh, ki je izdal že lepo število spisov za češko mladež. Torej niti Čehi nimajo tako cenega in tako lepega književnega podjetja, kakor je bila naša „K. za m.“, a morala je prenehati, ker ima založnik še danes nad 600 gld. deficita. In vendar je ta knjižnica vsaj nekoliko napolnila grozno praznoto — dobrega berila za slov. mladež! Kakor nam poroča g. založnik, ima še za okroglih 1600 gld. blaga v zalogi. Pozivljemo slovensko učiteljstvo, da stori svojo dolžnost, da se ta zaloga čimpreje razpeča. Gosp. Gabršček je že mnogo storil in žrtvoval v korist slovenskemu šolstvu, in zaradi tega je dolžnost slovenskega učiteljstva, da njega v prvi vrsti podpira v tiskarskih in založniških rečeh. — V tem slučaju se pa g. A. G. zaveže, da bo daroval od kosmatega dohodka, kar bi mu dalo učiteljstvo na Kranjskem dobička kot tiskarju, 10% „učiteljskemu konviktu“.

Pesmarica „Glasbene Matice“. Zbori za štiri moške glasove. Uredil Josip Čerin, koncertni vodja. Izdala in založila „Glasbena Matica“ v Ljubljani 1897. — Cena 2 gld. 50 kr. „Pesmarica“ je vsestransko izvrstno urejena ter opremljena s točnimi, jedrnatimi životopisi glasbeni-

kov. Uredil jo je koncertni vodja g. Josip Čerin. Njegovo ime nam je porok, da je delo izborna. Knjigo torej toplo priporočamo z željo, da bi podala „Gl. M.“ svojim članom še več takih, toli krasnih in porabnih muzikalnih daril! Tudi zunanja oblika „Pesmarice“ je zelo lična.

„Slovanska knjižnica“. Zvezek 72. je prinesel II. del jako zanimivega Stiasnyjevega potopisa o Rusiji in njenih prebivavcih. Te dni je izišel dvojnatni snopič 73. in 74. ki prinaša izvirno romantično žaloigro v petih dejanjih in izviren romantiški igrokaz v treh dejanjih.

„O jetiki, sušici ali dêri“. Tako se zove 42 strani obsezujoča knjižica, kateri želimo največje razširitve. Pisatelj dr. A. Pogačnik, zdravnik v Gorici, je zdravnik že 42 let. Prej je bil vojaški višji zdravnik ter skozi 25 let specialist za pljučne bolezni na Dunaju. Takrat so ga klicali celo na cesarski dvor in k najvišjemu plemstvu. Kakor sloveči Kneipp, je tudi dr. Pogačnik poskusil svoj način zdravljenja praktično na samem sebi. Bil je namreč sam jako bolehen na pljučih, radi česar je pustil vojaško službo ter se z vso unemo posvetil proučevanju te bolezni, hoteč koristiti sebi in drugim sotrpinom. V nemškem jeziku je izdal knjigo z naslovom: „Die Tuberkulose und Tuberkelbacillen.“ Knjiga ta je doživela pet natisov in je bila odlikovana z veliko zlato svetinjo na mednarodni razstavi v Bruselju l. 1888. Nemci so pozdravili Pogačnikovo knjigo z veseljem. „Der Cursalon“, list urejevan po kopalniškem zdravniku dr. Josipu Hirschfeldu, in vseučiliški profesor dr. Škoda sta se izrekla o Pogačnikovi knjigi jako priznalno. Slovenska izdaja se opira zvečinoma na peti natis Pogačnikove nemške knjige. Gotovo bode vsakdo s pridom bral to knjižico, in zato je vredno, da se razširi med Slovenci. Posebno jo priporočamo slovenskim učiteljem. Knjižica se dobiva po 28 kr. v Trebelnem pri Mokronogu pri nadučitelju Janku Lebanu.

Vestnik.

Cesarja Frančiška Jožefa I. jubilejna ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: G. Martin Zarnik, nadučitelj v Trnovem pri Ilirski Bistrici, 25 gld. Živel vrli prijatelj mladine in dobrotnik učiteljskih sirot! Živeli nasledniki!

Učiteljski konvikt: Gospod Fr. Papler, nadučitelj v Borovnici 12 K, katere so namesto venca na krsto pokojnega Antona Majarona darovali njegovi prijatelji. — Gosp. Fr. Verbič, posestnik v Borovnici 5 K namestu venca na krsto v Mirkah umrlega Štefana Furlana. Izletniki dne 7. t. m. 444 K; g. Alojzij Kecelj, učitelj v Ljubljani, 2 K; čisti dohodek veselice Viške in Glinške čitalnice z dne 1. t. m. 2708 K; v to svoto je všteti tudi 392 K, ki so se skupili za prodane marke na knj. kr. podr. št. 271; g. Fran Bergant, posestnik v Ljubljani, v veseli družbi pri „Jožefu“ v Št. Vidu nad Ljubljano 2 K; „Tarok“ v Tacnu 2 K; g. Koy v Loškem potoku nabral 6 K kot kazen za svoj narodnostni prestop.

Slovenski šolski muzej. Učiteljsko društvo „Gornji-grad“ 5 gld. Nekaj društev je še na dolgu; prosimo, da se čim preje odzovejo!

Jubilejsko razstavo na Dunaju so odprli dne 7. t. m. Na njej bo mogoče predvsem razvideti napredek dunajske in nižje-avstrijske obrti od 1848. do sedaj. Mesto ima praznično lice; cesta, po kateri se je peljal cesar k razstavi, je bogato okrašena. Prišlo je že veliko tujcev na to razstavo in 2000 nižje-avstrijskih kmetov. — Nemški listi izkoriščajo tudi to razstavo za svoje posebne namene! Več bomo govorili! — Odbor akadem. društva „Slovenija“ nam naznanja, da je slovanskim gostom na razpolago njena čitalnica v VIII. Lederergasse 20. I., 5.

„Wiener Zeitung“ javlja, da je imenovana na deseto učiteljsko mesto na c. kr. rudniški šoli v Idriji učiteljica Roza Hřibal.

Razpisane službe. Na ljudski dvorazrednici v Kočevski Reki drugo učiteljsko mesto s plačo IV. plačilnega razreda. Prošnje do 22. vel. travna t. l. pri c. kr. okr. šolskem svetu v Kočevju. — Na utrakvistični enorazredni ljudski šoli na Travi def. učit. mesto z letnimi 450 gld. Prošnje do dne 25. vel. travna pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Kočevju.

Naznanilo. Na tukajšnjem c. kr. ženskem učiteljskem se začno usposobljenostni izpiti za otroške vrtnarice in za učiteljice ženskih ročnih del na ljudskih in meščanskih šolah dne 6. rožnika t. l., izpiti prositeljice za sprejem v c. kr. civilni deklški pensionat na Dunaju pa 23. vel. travna t. l.

Skušnje učiteljske usposobljenosti za ljudske in meščanske šole so se vršile v Kopru od 2. do 8. vel. travna. Oglasilo se je 14 prosivcev. Usposobljeni so bili za slovenske ljudske šole: Gospodične: Klemenčič Betka iz Dobernič, Klemenčič Dragica iz Škocijana, Ličen Ema iz Sežane in gospodje: Jelinčič Rudolf iz Podbrda in Toroš Anton iz Srednjega na Goriškem. Za italijanske ljudske šole gđc. učiteljice v Trstu: Alpron Olga, Covacich Roza in Mosechtig Marija ter Hutter Susana iz Kormina. Gđc. učiteljica na Proseku, Gregorič Marija, je dostala popolnilni izpit iz italijanskega jezika. Iz francoščine je bila usposobljena gđc. Lauter Marija iz Trsta. Za meščanske šole je bil usposobljen g. učitelj Toroš Viktor iz Trsta.

Iz zaveze slovenskih učiteljskih društev.

Štev. 213.

Slavna okrajna učiteljska društva nujno prosimo, da pošljejo v smislu § 7. lit. a zavezinih pravil svoje doneske za leto 1898. Za letošnje leto je po sklepu slavne delegacije dne 4. vel. srpana meseca 1897. l. v Celju plačati 20 kr. od vsakega pravega in 10 kr. od vsakega podpornega člana.

Obenem opozarjamo ona učiteljska društva, katera so še društvenino na dolgu za leto 1897. naj isto poravnajo, sicer jih bomo smatrali izstopivšim po § 6. lit. a svojih pravil.

Dalje prosimo slavna okrajna učiteljska društva, da naj blagovolijo izvoliti delegate v smislu § 7. naših pravil za X. glavno skupščino v Ljubljani. Opozorimo pa slavna društva, da naj volijo samo take delegate, kateri so voljni udeležiti se zborovanja, da bode vsako društvo osobito letos v resnici tudi častno zastopano. Izvoljeni delegati naj se javijo zavezinemu predsedništvu.

Direktorij „Zaveze slov. učiteljskih društev“ v Št. Juriju pri Kranju, dne 7. vel. travna 1898. l.

L. Jelenc s. r.,
predsednik.

D. Česnik s. r.,
tajnik.

Fr. Luznar s. r.,
blagajnik.

Aforizmi. (Spisal Jan Lego.) Razum in čut sta obe polovici našega notranjega življenja. Vzajemni učinek enega na drugo v pravem razmerju enega k drugemu privabi zdrav plod duha. — Boljše, če več razuma nego čuta, slabeje pa, če je več čuta nego je razuma! Nikdar čut nad razumom, temveč vsekar poleg njega. Čut predlaga, razum odloči. — Razum sveti, čut greje. Pri človeku, kateri mnogo sklepa, se ne ogreješ; pri človeku, kateri se v samem razumu topi, dolgo ne zdržiš. — Čut uživa minulost in sedanost, razum teži z obema v bodočnost. Čut je zapravljivec, razum skopuh, lakomnež. — Pravijo, da sta svoboda in narodnost sestri. Sodnik gotov: Svoboda je duh človekoljubja, človekoljubje pa mati narodnosti. Kjer ni človekoljubja, ne more biti svobode — a narodnost je pa tam pastorek, suženj. — Toliko ljudstev na svetu — a tako malo človekoljubja med njimi! Strašni ta demon, ta egoizem! — Če bi pravica bila v resnici v moči, bi bila na svetu nebesa; kolikor časa pa bode moč pravica, do tja bomo imeli tu vedno to solzno in krvavo dolino. Največji neprijatelj (sovražnik) je marsikdo sam sebi.

J. K.

Zahvala. Tukajšnji trgovec g. Josip Petrič je podaril ubogim učencem I. mestne petrazredne deške ljudske šole nad sedemsto šolskih zvezkov. V imenu ubogih učencev toplo zahvalja podpisano vodstvo gospoda Petriča za znatno darilo.

Vodstvo I. mestne petrazredne deške ljudske šole v Ljubljani.

Zahvala. Gospod Josip Petrič, trgovec v Ljubljani, je podaril ubogim učenkam mestne osemrazredne dekliške ljudske šole nad sedemsto šolskih zvezkov. Za to izdatno darilo izreka podpisano vodstvo g. Petriča iskreno zahvalo.

Vodstvo mestne osemrazredne dekliške ljudske šole v Ljubljani.

Štev. 212.

Slovenskemu učiteljstvu!

Po sklepu „upravnega odbora“ se vrši X. glavna skupščina „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“ dne 3. in 4. vel. srpana t. l. v Ljubljani.

Podpisani „upravni odbor“ prosi najljubnejše slavna učiteljska društva kakor tudi posamezne člene teh društev, da blagovolijo prav kmalu naznaniti, kaj nameravajo oglasiti za glavni zbor kot predavanje ali kot resolucijo.

Poslane teme in stavke razglasimo takoj v „Zavezinem“ glasilu, ko se nam določijo.

V Št. Juriju pri Kranju, dne 7. vel. travna 1898.

Za upravni odbor „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“:

Dragotin Česnik l. r.,
tajnik.

Luka Jelenc i. r.,
predsednik.

Jubilejni koncert

v proslavo 50letnice cesarjevega vladanja.

Oglašenci: Jerica Zemljan, učiteljica; Matija Bartl, nadučitelj in Evg. Kavčič, učitelj, vsi trije v Semiču; Marija Arko-Schweiger, učiteljica v Ribnici; Josip Troha, učitelj v Zavrču pri Ptuj; Karel Benedik, nadučitelj v Smedniku; A. Smrdelj, učitelj v Planini pri Vipavi; Marg. Želé, učiteljica v Begunjah (Notr.); Emilija Manzoni učiteljica v Grahovem; Pavla Götzl, učiteljica v Vel. Lašičah; Pavla Zirar, učiteljica na Bučki; Minka Zirar v Mokronogu; Fani Lunder, učiteljica na Raki.

Prosimo nujno, da se vsi, ki nameravajo sodelovati pri koncertu, zglašijo najkasneje v teku enega tedna,

da bomo mogli dati natisniti zadostno število glasov in da bomo mogli začeti z razpošiljanjem not. Do danes je vseh oglašencev 140.

Opozarjamo vse sodelovavke in sodelovavce, da bo prva pevska vaja na binkoštni torek zjutraj ob 9. uri v „Narodnem domu“ v Ljubljani. Želimo iskreno, da bi se udeležilo učiteljstvo te pevske vaje v največjem številu!

Na zahtevanje se pošilja brezplačno

ilustrovani cenik

za navadne in c. kr. izključljivo privilegovane

harmonije in didaktofone.

V obila naročila se priporoča tvrdka:

Jos. Lenarčič & Comp.

na Vrhniki pri Ljubljani.

(1)

Podpisane priporoča čast. tovarišem in čisl. tovarišicam ter slav. krajnim šolskim svetom sledeča svoja dela:

1. Zabavna knjižnica za mladino; izišlo do sedaj 7 zvezkov à 15 kr.
2. Stariši, podpirajte solo! 12 "
3. Štirideset napevov za šolske pesmi (najnovejše delce) 25 "
4. Peronospora ali strupena rosa 12 "
5. Jezikovne napake učencev ptujskega glavarstva 10 "
6. Šaljivi Jaka; dva snopiča à 25 "
7. Zlate jagode, 65 "

Knjižice od številke 1 do 6 se naročajo pri pisatelju, delci pod številko 6 in 7 pa pri ljubljanskih knjigarjih J. Giontiniju in Kleinmayr & Bambergu. „Narodne legende“, ki so mi že pred par leti docela pošle, izidejo v kratkem v novi obliki pri gospodu J. Giontiniju v Ljubljani.

Anton Kosi,

učitelj v Središču (Štajersko).

(4)

GRIČAR & MEJAČ

LJUBLJANA

Prešernove ulice števil. 9

priporočata svojo

bogato zalogo izgotovljene

moške in ženske obleke

v vsaki velikosti ter najboljše perilo in zavratnice po najnižji ceni.

Kdor si kupuje obleko, ogleda naj si najprvo najino zalogo.

Naročila po meri izvršujejo se točno in cenoma na Dunaju.

Ilustrovani ceniki se razpošiljajo franco in zastoj.

P. i. učiteljstvu znižane cene.

V založništvu podpisane tiskarne so izišle in se dobivajo po 50 kr. knjiga:

Pripovedke

iz avstrijske zgodovine

Nabral in priredil

Jakob Dimnik

učitelj v Ljubljani.

Tiskarna R. Milic.

Slovensko učiteljsko društvo *
je izdalo in založilo te-le knjige:

- Komensky - Ravnikar:
„Didaktika“ 50 kr.
Dimnik: „Domoznanstvo v ljudski šoli“ 50 "
* * „Učiteljski večeri“ 20 "
Ciperle: „Narodna vzgoja“ 30 "

Vse te knjige se dobivajo pri upravništvu našega lista; pri uredništvu se pa dobiva:

Dimnik: „Domača vzgoja“ 1 gld.

Ne zabite „Učiteljskega konvikta“!

Fr. Čuden

urar v Ljubljani

Mestni trg št. 25 Sv. Petra cesta 2
priporoča svojo bogato zalogo vsakovrstnih

žepnih in stenskih ur

budilnikov, prstanov,

uhanov, šivalnih strojev

od 25 gld. naprej,

biciklov od 100 gld. naprej.

Popravila se izvršujejo natančno in točno.

Novi cenovniki na zahtevanje franco in zastoj.

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francisek Črnogoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franco. — Oznanila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/3 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/8 strani 2 gld.; manjši inserati po 10 kr. petitvrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 3 gld.